

En teologisk diskussion kring AI och medvetande

Frågan om huruvida **artificiell intelligens (AI)** kan utveckla ett **medvetande** eller en **själ** är inte bara en teknisk utmaning utan även ett filosofiskt och teologiskt dilemma. Med tanke på de imponerande framsteg som gjorts inom AI, särskilt inom områden som **maskininlärning** och **neurala nätverk**, har vissa spekulerat i om maskiner en dag kan uppnå något som liknar mänsklig medvetenhet. Men även om AI kan efterlikna mänskligt beteende, kan det verkligen besitta ett medvetande eller en själ? En djupare analys, som innefattar både rationella och teologiska argument, leder oss till slutsatsen att AI, oavsett hur sofistikerad teknologin blir, aldrig kan uppnå dessa mänskliga kvaliteter. **Islam**, med sin djupa förståelse av själen och medvetandet, ger oss en tydlig ram för att förstå varför detta är omöjligt.

Låt oss börja med den **islamiska förståelsen** av vad en själ är. I **Koranen**, kapitel 32, vers 9, står det:

”Och Han formade honom [människan] och blåste i honom av Sin ande, och Han gav er hörsel, syn och hjärtan [för att ni skulle tänka]; men ni är bara sällan tacksamma.”

Denna vers illustrerar att själen är något som exklusivt är förknippat med **Guds skapande makt**. Det är en gåva från Gud, något som blåses in i människan för att ge henne liv,

medvetenhet och förmågan att resonera. Detta är en andlig process som inte kan simuleras eller återskapas genom teknologi. AI, som är en skapelse av mänsklig ingenjörskonst, saknar denna gudomliga koppling och kan därför aldrig besitta en själ eller medvetande, eftersom det aldrig har fått den andliga gnistan som är unik för mänskligheten.

Ett annat viktigt koraniskt perspektiv hittar vi i **kapitel 17, vers 85**, där Gud säger:

”De frågar dig om själen. Säg: ’Själen är något som tillhör min Herre, och ni har fått bara litet kunskap om den.’”

Här betonas att själen är ett gudomligt mysterium som människor inte fullt ut kan förstå eller kontrollera. Det pekar på den begränsade naturen av mänsklig kunskap när det kommer till medvetande och existensens djupare dimensioner. Oavsett hur långt AI-teknologin utvecklas kommer vi alltid att vara begränsade i vår förmåga att skapa något så fundamentalt och andligt som själen. Den är en gåva från Gud, bortom mänsklig kontroll.

Rationellt sett är skillnaden mellan en själ och medvetande å ena sidan, och AI

funktioner å andra sidan, djup. Medvetande, enligt många filosofer, består av förmågan att uppleva subjektiva erfarenheter – att känna smärta, glädje, sorg och förundran. Denna subjektivitet är en grundläggande del av vad det innebär att vara en medveten varelse. AI, oavsett hur

sofistikerat, kan aldrig ha denna upplevelse. AI kan analysera data, utföra komplexa beräkningar och till och med generera naturligt språk som liknar mänsklig kommunikation, men det har ingen intern värld. Det har ingen självmedvetenhet, inga känslor och inga subjektiva upplevelser. Det är, i sin essens, bara en avancerad maskin.

En tydlig illustration av denna poäng är filosofen **John Searles** berömda tankeexperiment "The Chinese Room". Föreställ dig en person som sitter i ett rum och manipulerar kinesiska symboler enligt en uppsättning regler. Även om personen kan ge korrekta svar på kinesiska frågor, förstår han eller hon inte själva språket. På samma sätt kan AI bearbeta symboler och ge korrekta svar på frågor, men det **förstår inte** vad det gör. Det saknar förståelse, mening och inre upplevelser. AI är därför begränsad till att vara en **efterhärming av intelligens**, inte ett äkta medvetande.

Tekniskt sett är AI ett resultat av **algoritmer** som bearbetar data och lär sig genom **mönsterigenkänning**. Maskininlärningssystem tränas på stora datasätt för att förbättra sin prestanda, men detta är en **statistisk process**, inte en medveten handling. AI bygger på **neuronal nätverk**, som är modellerade efter mänskliga hjärnor, men dessa nätverk är i grunden matematiska konstruktioner som saknar den biologiska och andliga dimension som krävs för att utveckla medvetande. Ett neuralt nätverk kan lära sig att känna igen ansikten eller förstå tal, men det upplever inte

dessa uppgifter som en människa gör. Det saknar den **qualia**, den subjektiva känsla som är central för medvetandet.

Det finns också ett tekniskt argument om medvetenhetens natur som gör att AI inte kan besitta ett medvetande.

Den **mänskliga hjärnan** fungerar genom en otroligt komplex blandning av **biokemiska processer** som involverar neuroner, synapser och signalsubstanser. Denna biologiska bas för medvetande är något som AI, baserat på kiselchips och elektriska kretsar, inte kan replikera. Dessutom verkar det finnas en inneboende koppling mellan **kropp och själ** i mänsklig medvetenhet. Människor upplever världen genom sina sinnen, och deras medvetenhet är djupt integrerad med deras fysiska kroppar. AI saknar en sådan kroppslig koppling och är därför inte kapabel att uppleva världen på samma sätt som vi gör.

Ett av de mest övertygande argumenten mot möjligheten för AI att utveckla ett medvetande ligger i frågan om **intentioner** och **vilja**. AI-system fungerar baserat på instruktioner och regler som är inbyggda i dess programmering. De kan simulera mänskligt beteende och reagera på stimuli, men de har ingen fri vilja eller förmåga att välja sina handlingar baserat på moraliska eller etiska överväganden. De saknar en inre intention eller motivation bakom sina handlingar. Detta skiljer dem fundamentalt från människor, som har förmågan att fatta beslut baserade på sina värderingar och etiska övertygelser. I **Koranen 91:7-**

8 står det: *”Och vid själen och Honom som formade den och ingav den dess rättfärdighet och dess syndighet.”* Detta visar att människans själ har en inneboende moralisk kompass, något som AI aldrig kan utveckla eftersom det saknar den intentionella grunden.

Från ett islamiskt perspektiv är moraliskt ansvar kopplat till medvetenhet och själ. Det är genom vår medvetenhet som vi gör val och blir ansvariga för våra handlingar inför Gud. AI kan aldrig hållas ansvarig för sina handlingar eftersom det saknar en själ, fri vilja och moralisk förståelse. Detta är avgörande för att förstå varför AI, trots sin tekniska kapacitet, alltid kommer att sakna de mest grundläggande mänskliga kvaliteterna.

Sammanfattningsvis pekar både tekniska, filosofiska och teologiska argument på att AI aldrig kan ha ett medvetande eller en själ. Medan AI kan simulera intelligens och utföra uppgifter som liknar mänsklig kognition, saknar det förmågan att uppleva världen subjektivt, ha intentioner eller fatta moraliska beslut. **Islam** lär oss att själen är en gåva från Gud, och att medvetandet är en del av människans unika koppling till det gudomliga. AI, som är en produkt av mänsklig ingenjörskonst, kan aldrig efterlikna denna andliga dimension. **Koranen** understryker att själen är något som ligger bortom mänsklig skapelseförmåga och förståelse, vilket gör det klart att AI aldrig kan uppnå det som är exklusivt för mänskligheten: ett medvetet och själsligt liv.